

29 Hedenlunda

HERRGÅRDSLANDSKAP, ÄLDRE VÄGAR OCH FORNLÄMNINGAR

Hedenlunda herrgårdslandskap sträcker sig från Hedenlundasjön till sockengränsen mot Forssa i öster. Området består av uppodlade dalgångar med skogsklädda höjdryggar som delar in landskapet i olika rum. Landskapet har formats av driften vid Hedenlunda sedan flera hundra år tillbaka. Nära godset kantas vägarna av alléer och här finns också hagmarker med ekar.

I området vid Hedenlunda finns flera fornlämningsmiljöer, i öster vid Höglid och Björka finns enstaka stensättningar och rösen från bronsålder och äldre järnålder som visar att området koloniserades tidigt. Här finns också ett stort röse från bronsålder omgivet av en gravhög, felaktigt registrerad som en fornborg.

Hedenlunda Corps de logi uppfördes på 1780-talet efter ritningar av F. W. Hoppe.

Hedenlunda herrgård omges av en stor park som bevarat sin ursprungliga plan ner mot Hedenlundasjön.

Under yngre järnålder fanns det två stormannagårdar, en vid Hedelunda och en vid Ökna nära mynningen till Hedelundaån. På båda platserna finns flera typiska yngre järnåldersgravfält med stora gravhögar och stensättningar placerade invid vägen eller med utsikt över vattnet. I parken framför Hedenlunda huvudbyggnad finns ett gravfält och en runsten som tidigare stått invid landsvägen. Hedelunda omnämns i skriftliga källor redan 1336 och på 1570-talet ägde Hertig Karl gården. Ökna blev liksom Hedenlunda säteri under 1600-talet för att senare gå upp i Hedelunda. Vid Ökna fanns det kvar ett boningshus enda in på 1900-talet, idag är bytomten helt övergiven.

Genom Hedenlundas marker går väg 221 som binder ihop Flen med Nyköping. Väster om och parallellt med dagens asfalterade landsväg går 1600-talets landsväg, uppbyggd av vägbankar och kantad av milstolpar. Den gamla landsvägen fortsätter norrut mot Torp och söderut genom åkermarken förbi det övergivna Ökna till Annebäck. Här syns den gamla vägen på långt håll i åkermarken genom sin allé. Fornlämningarna intill vägen visar att den var i bruk redan under järnåldern. Vägen är fortfarande farbar och har bevarat sin ålderdomliga karaktär. Sträckan vid Hedelunda ingår i Näckrosleden, en cykelled. Vid Hedenlunda framträder

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Herrgårdsanläggning från 1700-talet ritad av F. W. Hoppe som representerar stora arkitekturhistoriska och konstnärliga värden.
- Deenskilda byggnaderna inom herrgårdsmiljön och den planlagda parken som bevarat flera äldre drag.
- Ekonomigård på avstånd från mangården som speglar godsets drift.
- Herrgårdslandskap med arrendegårdar och torp.
- Beteslandskap med solitära ekar och ädelövskog.
- Det öppna odlingslandskapet ner mot Hedenlundasjön.
- Äldre allékantad landsväg med grusbeläggning.
- Gravfält med storhögar i parken som visar på kontinuitet bakåt i tiden.

Stallbyggnaden ligger norr om mangårdshuset.

I parken ligger ett höggravfält som gett gården dess namn, den hedna lunden.

Den äldre landsvägen har bevarat sin karaktär från 1600-talet. Den har vägbankar och är sex meter bred.

skillnaden mellan godsets eget jordbruk och de underliggande gårdarnas jordbruk mycket tydligt. Öster om landsvägen ligger arrendegårdar och torp som ansvarat för jordbrukdriften i denna del där all mark som varit möjlig att bruka odlats upp. Jordbruksmarken sträcker sig österut fram till att den höglänta skogsmarken tar vid. Bebyggelsen är delvis ålderdomlig och välbevarad från 1800-talet, till exempel vid Dal, Backa, Hult, Björka och Jordbro. Den består av små gårdar och torp med låga timrade byggnader. Merparten av byggnaderna är faluröda och har sadeltak.

Vid mitten av 1700-talet bestod Hedenlunda av en huvudbyggnad flankerad av fyra flyglar, alla låga byggnader i trä. På 1780-talet genomfördes en omfattande ombyggnation på initiativ av dåvarande ägare Magdalena Hamilton, född Wrangel. Det uppfördes en ny putsad huvudbyggnad med rusticeringar i två våningar efter ritningar av F W Hoppe. De två flyglarna är från den äldre byggnadsperioden. Avskilt från mangården ligger ekonomigården med en stor kringbyggd ladugård i tegel och rödfärgad träpanel. Till miljön hör ett antal uthus och magasin delvis uppförda i tegel från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Idag fungerar Hedenlunda som konferensanläggning, medan godset drivs i en annan regi med fokus på skogs- och jordbruk.

ATT TÄNKA PÅ

- Herrgårdsmiljöns bebyggelsestruktur med huvudbyggnad, ekonomihus, torp, gårdar och arbetarbostäder från olika epoker ska underhållas så att de finns kvar och kan berätta om godsets drift och organisation.
- Förändringar i godsmiljön ska ske med stor försiktighet. Eventuella nya byggnader måste underordna sig befintlig bebyggelse och anpassas i stil, skala och material.
- Det öppna odlingslandskapet ner mot Hedelundasjön ska vara öppet. Det är en viktig del i upplevelsen av herrgårdskapet.
- Landskapsbilden ska skyddas.
- De äldre vägarna mellan Hedenlunda arrendegårdar och torp ska bevara sin terränganpassade sträckning och vägbeläggning av grus.
- Den gamla landsvägen ska underhållas så att dess karaktär bevaras. Med fördel kan den tillgängliggöras för cyklister.
- Fornlämningarna är skyddade enligt KML.